

Prvá kapitola

PRÁVOMOC SÚDOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY V OBCHODNOPRÁVNÝCH A OBČIANSKOPRÁVNÝCH VECIACH (VO VZŤAHU K SÚDOM INÉHO ŠTÁTU)

1. Hierarchia a systematika slovenských, európskych a medzinárodných noriem

nariadenie Brusel I	Lugánsky dohovor 2007	osobitné medzinárodné zmluvy a osobitné právne nástroje EÚ
Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie)	Dohovor o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach z 30. októbra 2007	čl. 69 – 72 nariadenia Brusel I
↓		
zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom		

Nariadenie Brusel I ↔ vnútroštátna úprava

Nariadenie Brusel I má vo všeobecnosti prednosť pred vnútroštátnymi normami členských štátov, v prípade Slovenskej republiky pred zákonom č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov.

Uvedené, samozrejme, platí v rozsahu úpravy nariadenia Brusel I, ktorý je definovaný v čl. 1.

Nariadenie Brusel I ↔ Lugánsky dohovor 2007

Lugánsky dohovor svojimi ustanoveniami v zásade kopíruje úpravu v zmysle (pôvodného) nariadenia 44/2001, pričom jeho aplikáciu rozširuje na právne vzťahy súvisiace s členskými štátmi a Islandom, Nórskom a Švajčiarskom.

Vzťah nariadenia Brusel I a Lugánskeho dohovoru vyplýva z čl. 64 Lugánskeho dohovoru, v zmysle ktorého, okrem iného, platí:

- *Tento dohovor nemá vplyv na uplatňovanie zo strany členských štátov Európskeho spoločenstva [nariadenia Brusel I].*

Príklad:

Predávajúci so sídlom v Švajčiarsku predá a doručí tovar kupujúcemu so sídlom v Slovenskej republike. Ak má tovar vady a kupujúci je nútený podať žalobu, nie je možné aplikovať nariadenie Brusel I (sídlo odporcu sa nenachádza v členskom štáte) a bude sa aplikovať obdobné ustanovenie čl. 2 Lugánskeho dohovoru, ktoré zakladá právomoc súdov v mieste domicilu odporcu (v tomto prípade Švajčiarsko).

Na druhej strane, ak bude odporcom kupujúci (napr. nezapltil včas kúpnu cenu), bude právomoc slovenského súdu založená na čl. 4 nariadenia Brusel I (domicil odporcu).

Ďalšia úprava vzťahu Lugánskeho dohovoru a nariadenia Brusel I (súvisiaca najmä s výlučnou právomocou, dohodou o voľbe právomoci, prekážkou litispendencie a uznávaním a výkonom súdnych rozhodnutí) sa nachádza v čl. 64(2) Lugánskeho dohovoru.

Nariadenie Brusel I ↔ osobitné medzinárodné zmluvy

Do dátumu, kým sa nariadenie Brusel I začalo uplatňovať (15. januára 2015), bolo medzi členskými štátmi uzatvorených mnoho dvojstranných medzinárodných zmlúv, ktoré upravovali aj otázku právomoci a uznávania súdnych rozhodnutí.

Na základe článku 76 (1) (c) nariadenia Brusel I Komisia vypracovala (otvorený) zoznam medzinárodných dohovorov, ktoré boli nahradené nariadením Brusel I (ide väčšinou o dvojstranné medzinárodné zmluvy o právnej pomoci). Tieto dohovory však zostávajú naďalej v platnosti vo vzťahu k veciam, na ktoré sa nariadenie Brusel I neuplatňuje.

→ Dohovory upravujúce právomoc v špecifických veciach

Vo vzťahu k dohovorom, ktoré boli uzatvorené medzi členskými štátmi a ktoré upravujú právomoc a uznávanie rozsudkov v špecifických veciach, sa nariadenie Brusel I neuplatní. Ide o osobitné dohovory predovšetkým v oblasti prepravy.¹⁾ Na rozdiel od „všeobecných“ dohovorov a zmlúv o právnej pomoci, primárnym cieľom týchto „špecifických“ dohovorov a zmlúv je osobitná regulácia určitej hmotnoprávnej oblasti.

Vzťah dohovorov a zmlúv upravujúcich právomoc a uznávanie rozsudkov v špecifických veciach a nariadenia Brusel I bol bližšie rozobratý a upresnený v rozhodnutí Súdneho dvora EÚ *Nürnbergger Versicherungs proti Portbridge Transport*.²⁾

¹⁾ Napríklad Dohovor o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave (CMR).

²⁾ Rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C-148/03, *Nürnbergger Allgemeine Versicherungs AG proti Portbridge Transport International BV* [2004] ECR I-10327.

Osobitné medzinárodné zmluvy ↔ zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom

V súčasnosti je Slovenská republika viazaná mnohými dvojstrannými medzinárodnými zmluvami, ktoré upravujú aj právomoc a uznávanie rozsudkov a nie sú dotknuté úpravou v čl. 69 – 72 nariadenia Brusel I. Vzťah zákona o MPS a takýchto osobitných medzinárodných zmlúv a dohovorov vyplýva z § 2 zákona o MPS, v zmysle ktorého platí:

- *Ustanovenia [zákona o MPS] sa použijú, len pokiaľ neustanovuje niečo iné medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná alebo zákon vydaný na vykonanie medzinárodnej zmluvy.*

2. Rozsah úpravy nariadenia Brusel I

Rozsah právnych vzťahov, ktorú reguluje nariadenie Brusel I, je definované v čl. 1 nasledovne:

1. *Toto nariadenie sa uplatní v občianskych a obchodných veciach bez ohľadu na povahu súdu alebo tribunálu. Neuplatní sa najmä na daňové, colné a správne veci ani na zodpovednosť štátu za úkony a opomenutia pri výkone štátnej moci (acta iure imperii).*
2. *Toto nariadenie sa neuplatňuje na:*
  - a) *osobný stav a právnu spôsobilosť fyzických osôb, majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku, alebo zo vzťahu, ktorý má podľa rozhodného práva porovnateľné účinky ako manželský zväzok;*
  - b) *konkurzné konania, konania týkajúce sa vyrovnania zadlžených obchodných spoločností alebo iných právnických osôb a podobné konania;*
  - c) *sociálne zabezpečenie;*
  - d) *rozhodcovské konanie;*
  - e) *vyživovaciu povinnosť vyplývajúcu z rodinných vzťahov, príbuzenstva, manželstva alebo švagrovstva;*
  - f) *dedenie zo závetu a zo zákona vrátane vyživovacej povinnosti z dôvodu smrti.*

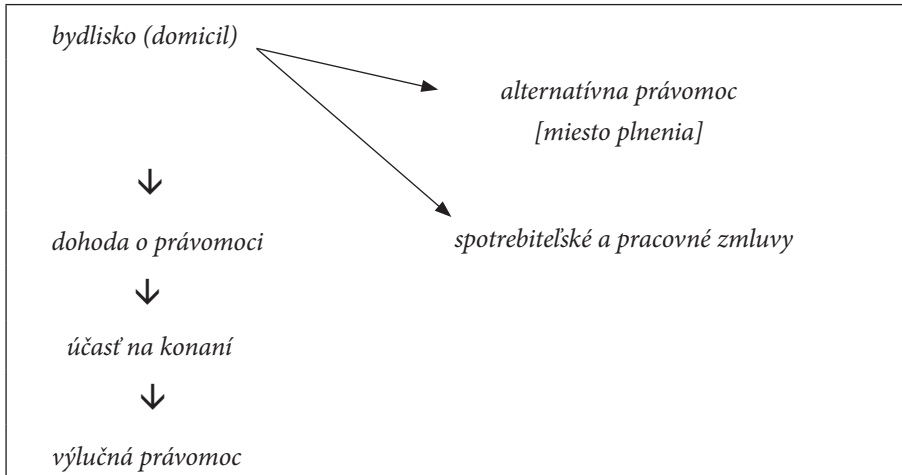
Vo väčšine prípadov je zrejmé, či sa nariadenie Brusel I na danú situáciu aplikuje. Existuje však rozsiahla judikatúra³⁾ vo vzťahu k prípadom nachádzajúcim sa na hranici

³⁾ Z najznámejších prípadov možno spomenúť: vec C-29/76, *Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG proti Eurocontrol* [1976] ECR 1541; vec C-814/79, *Holandské kráľovstvo proti Reinhold Rüffer* [1980] ECR 3807; vec C-167/00, *Verein für Konsumenteninformation proti Karl Heinz Henkel* [2002] ECR I8111.

3. ZJEDNODUŠENÁ ŠTRUKTÚRA PRÁVOMOCI PODĽA NARIADENIA BRUSEL I

medzi súkromným a verejným právom. Ide predovšetkým o situácie, keď jedna zo sporových strán je právnická osoba disponujúca verejnou mocou.

3. Zjednodušená štruktúra právomoci podľa nariadenia Brusel I

V uvedenej tabuľke je zobrazená približná zjednodušená štruktúra určovania právomoci podľa nariadenia Brusel I. Jednotlivé podmienky pre založenie právomoci sú zoradené vzostupne od najnižšej po najvyššiu „prioritu“.

4. Bydlisko (domicil)

Nariadenie Brusel I síce v slovenskom preklade používa pojem *bydlisko*, tento termín však nepovažujeme za vhodný, a to predovšetkým z dôvodu, že sa vzťahuje aj na právnické osoby. V ďalšom texte bude nahradený pojmom *domicil*, ktorý vychádza z iných jazykových verzií nariadenia Brusel I.

Domicil žalobcu je základnou podmienkou založenia všeobecnej právomoci súdu v zmysle zásady *actor sequitur forum rei*. V nariadení Brusel I je táto zásada vyjadrená v čl. 4(1) nasledovne:

- Ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu.

Príklad:

Poskytovateľ so sídlom v Južnej Kórei poskytne služby príjemcovi so sídlom v Slovenskej republike. Poskytovateľ v prípade neuhradenia dohodnutej ceny môže podať žalobu na slovenskom súde napriek tomu, že nemá domicil v Európskej únii. Domicil navrhovateľa v zmysle čl. 4 nariadenia Brusel I v tomto prípade nie je relevantný.

Domicil fyzickej osoby

Domicil fyzickej osoby sa určuje na základe čl. 62(1) podľa národného práva:

- Na určenie, či má účastník bydlisko v členskom štáte, na ktorého súdy bola vo veci podaná žaloba, súd použije **právny poriadok svojho štátu**.

V Slovenskej republike národné právo ustanovuje v zmysle § 37 zákona o MPS, že:

- *právomoc slovenských súdov je daná, ak osoba, proti ktorej smeruje návrh (žaloba), má na území Slovenskej republiky **bydlisko**.*

Čo presne znamená bydlisko v zmysle zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom bolo bližšie upresnené slovenskou a českou judikaturou.⁴⁾ Pri určovaní bydliska sa berie ohľad predovšetkým na to, kde má daná osoba rodinu, kde pracuje a prihliada sa aj na jej zámer zotrvať na určitom mieste. Trvalý pobyt osoby pritom nemusí byť rozhodujúci.

Domicil právnickej osoby

Na rozdiel od domicilu fyzickej osoby je domicil právnickej osoby v zmysle čl. 63(1) harmonizovaný, a to nasledovne:

- *Na účely tohto nariadenia obchodná spoločnosť alebo iná právnická osoba alebo združenie fyzických alebo právnických osôb má bydlisko v mieste, kde má:*

- a) registrované sídlo alebo*
- b) ústredie alebo*
- c) hlavné miesto podnikateľskej činnosti.*

Na založenie domicilu právnickej osoby pritom postačí splnenie jednej z podmienok podľa písm. a), b) alebo c). Otázkou, čo sa rozumie pod pojmami *ústredie a hlavné miesto podnikateľskej činnosti*, sa zaoberali niektoré národné súdy členských štátov.⁵⁾

⁴⁾ Napríklad rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 30 Cdo 444/2004.

⁵⁾ Napríklad anglický Commercial Court v prípade *King proti Crown Energy Trading AG* [2003] EWHC 163 (Comm).